

Tisdagen den
18 april 1978

Tisdagen den 18 april

Kl. 15.00

Meddelande om veckans samman- träden

§ 1 Justerades protokollet för den 10 innevarande månad.

§ 2 Upplästes följande till kammarén inkomna ansökningar:

Till riksdagens kammare

Härmed anhålles om ledighet från riksdagsuppdraget för tiden den 1–31 maj 1978 på grund av annat uppdrag.

Stockholm den 12 april 1978

Börje Hörnlund

Till riksdagens kammare

Undertecknad anhåller härmed om tjänstledighet från riksdagsuppdraget under tiden den 1–31 maj för fullgörande av andra arbetsuppgifter.

Stockholm den 14 april 1978

Per Stjernström

Till riksdagens kammare

Undertecknad anhåller om ledighet från riksdagsarbetet under tiden den 1 maj–den 3 juni (vårsessionens slut) för fullgörande av offentligt uppdrag (ordförande i jämställdhetskommittén).

Stockholm den 14 april 1978

Karin Andersson

Kammarén biföll dessa ansökningar.

Talmannen anmälde att följande ersättare skulle inträda i stället för resp. ledamöter under deras ledighet från riksdagsmannauppgiften, nämligen

Lars Weinhall (c) för *Börje Hörnlund*,

Anita Brorsson (c) för *Per Stjernström* och

Matt Modigh (c) för *Karin Andersson*.

§ 3 Meddelande om veckans sammanträden

TALMANNEN:

De ärenden, som föreligger till behandling i kammarén under denna vecka, kommer enligt från utskotten nu inhämtade uppgifter inte att föranleda så långa debatter att det blir nödvändigt att anordna arbetsplenar på fredag, den 21 april. Sammanträdet nämnda dag blir därför ett bordläggningsplenar. Vid

detta sammanträde, som planenligt tar sin början kl. 09.00, lämnas interpellations- och frågesvar.

§ 4 Om normer för beräkning av godtagbart värmeeffektbehov i småhus

Bostadsministern ELVY OLSSON erhöll ordet för att besvara *Arne Franssons* (c) den 3 april anmälda fråga, 1977/78:379, och anförde:

Herr talman! Arne Fransson har frågat mig om jag vill redogöra för de bestämmelser som gäller och som byggnadsnämnderna har att tillämpa vid deras ställningstagande till ett godtagbart värmeeffektbehov.

De nya bestämmelserna i 44 a § byggnadsstadgan om värmehushållning i byggnader trädde i kraft den 1 januari 1976. Hus byggda enligt dessa bestämmelser kommer inte att förbruka mer än drygt hälften av den energi som förbrukas i byggnader som utförts i enlighet med tidigare gällande normer.

Enligt tillämpningsföreskrifterna i Svensk byggnorm avsnitt 11:123 har byggnadsnämnden rätt att av den som söker byggnadslov kräva sådana handlingar om bl. a. energihushållning som fordras för att nämnden skall kunna förvisa sig om att företaget i dess helhet överensstämmer med gällande bestämmelser. I det avsnitt som berörs i frågan – avsnitt 11:126 – anges närmare vilka handlingar och uppgifter som byggnadsnämnden kan kräva. Naturligtvis skall byggnadsnämnden inte kräva mera uppgifter än som behövs för prövningen.

Byggnadsnämndernas krav på uppgifter om energihushållning har enligt Arne Fransson medfört att småhusbyggare fått göra komplicerade beräkningar av värmeeffektbehovet.

Uppgifter om värmeeffektbehovet används primärt för dimensionering av värmeinstallationerna och med syftet att få ett bra inneklimat och en god energihushållning. Enkla tumregler, som exempelvis att dimensionera radiatorerna enbart efter fönsterbredden, leder ofta till felaktiga resultat. Uppgifter om värmeeffektbehovet brukar tas fram vid en normal projektering av en byggnad.

Jag anser det vara rimligt att byggnadsnämnden kan kräva in uppgifter om värmeeffektbehovet vid ansökan om ombyggnadslov, där så behövs för kontroll av inomhustemperatur och energihushållning. Som jag nyss sade, skall byggnadsnämnderna naturligtvis inte kräva in andra uppgifter än dem som erfordras för kontrollen.

ARNE FRANSSON (c):

Herr talman! Jag vill först tacka bostadsministern för svaret på min fråga.

Bakgrunden till frågan är att byggnadsnämnderna i ökad utsträckning från småhusbyggare, som planerar att bygga ett vanligt bostadshus, begär in uppgifter om godtagbart värmeeffektbehov. För att kunna fastställa värme-

effektbehovet fördras komplicerade uträkningar, och kontakt måste tas med SMHI i Norrköping för att erhålla uppgifter om dimensionerande marktemperatur och antalet snödaggar på orten i fråga. Byggnadsnämnderna har dock inga fastställda normer att bedöma dessa uppgifter mot. Konkreta siffervärden saknas alltså för bedömningen av vad som är ett godtagbart värmeeffektbehov.

Samma resultat sett ur energihushållningssynpunkt skulle kunna erhållas, om t. ex. husets isoleringsförmåga fick användas som beräkningsgrund. Denna beräkningsgrund skulle vara betydligt lättare att utgå från men ändå ge samma resultat.

Det är angeläget och viktigt att åtgärder vidtas för att förenkla handläggningen och därmed minska byråkratin. Jag utgår ifrån att bostadsministern med uppmärksamhet följer utvecklingen och vidtar nödvändiga åtgärder. Det är dock samtidigt självklart att samhället skall ha möjlighet att ställa berättigade krav på en god energihushållning i de byggnader som uppförs.

Jag noterar också med tillfredsställelse bostadsministerns besked att byggnadsnämnderna inte skall kräva in mer uppgifter än vad som behövs för den här aktuella prövningen. Kan jag möjligen tolka bostadsministerns svar på det sättet att beräkningar av nämnt slag i stort sett endast behöver göras för större anläggningar eller för extrema bostadshuslösningar när det gäller s. k. enstyckshus? Jag utgår från att bostadsministerns uttalande att endast de för kontrollen nödvändiga uppgifterna skall tagas in skall bli vägledande för kommunernas fortsatta handläggning av dessa frågor och att förutsättningar därmed skall skapas för en större enhetlighet i deras prövning.

Bostadsministern ELVY OLSSON:

Herr talman! Som jag sade skall det naturligtvis inte tas in mera uppgifter än vad som är nödvändigt, men å andra sidan är, såvitt jag förstår, både Arne Fransson och jag besjälade av ambitionen att spara energi. Jag besvarade i går från denna talarstol en fråga om energihushållningen. Det framhölls då att det förekommer för litet av kontroll och åtgärder på detta område och att man många gånger inte uppfyller föresatserna när det gäller energisparandet. Det är dock, som jag framhållit, angeläget att vi följer dessa frågor och skapar regler som gör att man på ett enkelt sätt kan uppnå de uppsatta målen.

Jag är också medveten om att handläggningen kan skifta något i olika byggnadsnämnder. Det kan finnas flera orsaker till det, men jag vill försäkra att jag naturligtvis inte vill ha ett byråkratiskt och krångligt system utan ett system som kan leda till goda resultat.

ARNE FRANSSON (c):

Herr talman! Jag delar naturligtvis bostadsministerns synpunkt på nödvändigheten av att spara energi. I det avseendet har vi absolut inga delade meningar.

Bostadsministern nämnde också i sitt kompletterande svar att hennes ambition är att man på ett enkelt sätt skall uppnå de uppställda målen. Det vill jag verkligen understryka. Men jag tycker personligen, efter att ha tagit del av

Nr 122

Tisdagen den
18 april 1978

*Om normer för
beräkning av god-
tagbart värmeeff-
ektbehov i småhus*

Tisdagen den
18 april 1978

*Om ytterligare
statsbidrag för
information och
rådgivning på ener-
gisparområdet*

de komplicerade uträkningar som fordras, att det inte är särskilt enkelt att klara detta. Därför hoppas jag verkligen att bostadsministern följer utvecklingen och, som jag berörde inledningsvis, vidtar de nödvändiga åtgärderna. Jag är övertygad om att man kan nå exakt samma resultat, om man vidtar sådana förändringar att man kan förenkla materialet, som givetvis skall ställas till byggnadsnämndernas förfogande för en riktig prövning, så att man på det sättet kan uppnå bästa möjliga energihushållning.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 5 Om ytterligare statsbidrag för information och rådgivning på energisparområdet

Bostadsministern ELVY OLSSON erhöll ordet för att besvara *Kurt Hugossons* (s) den 6 april anmälda fråga, 1977/78:390, och anförde:

Herr talman! Kurt Hugosson har frågat mig om jag anser det tillfredsställande att vissa kommuner erhållit statsbidrag för information och rådgivning inom energisparområdet, medan andra, som kanske förberett sådan verksamhet grundligare, icke fått statsbidrag. Kurt Hugosson har också frågat mig om regeringen i efterhand avser att bevilja bidrag till kommuner som avstod från att söka statsbidrag för dylik verksamhet.

Samtliga kommuner som ansökte om det särskilda statsbidraget för information och rådgivning inom energisparområdet för budgetåret 1977/78 fick sådant bidrag. Totalt rörde det sig om 179 kommuner. Jag anser det beklagligt att inte alla kommuner utnyttjade möjligheten att ansöka om medel.

Regeringen avser icke att i efterhand bevilja statsbidrag till kommuner som avstod från att söka bidrag av det angivna anslaget för 1977/78.

I propositionen 1977/78:76 föreslås ett statsbidrag på 60 milj. kr. för kommunernas energisparverksamhet i befintlig bebyggelse. Jag utgår ifrån att alla kommuner denna gång skall utnyttja möjligheten till särskilt statsbidrag för information och rådgivning i energisparfrågor.

KURT HUGOSSON (s):

Herr talman! Jag tackar bostadsministern Elvy Olsson för svaret på mina två frågor. Bakgrunden till dessa är att riksdagen med utgångspunkt i regeringens proposition 1976/77:107 beviljade 15 milj. kr. för bidrag till kommunerna för information och rådgivning på energisparområdet.

Den 16 juni 1977 utgick från bostadsdepartementet en skrivelse till landets kommuner, där man upplyste om de här möjligheterna och uppmanade kommunerna att söka bidrag för verksamhet som avsågs bedrivas under andra halvåret 1977.

Skrivelsen gick som sagt ut den 16 juni, omedelbart före sommaren, och kunde handläggas i kommunstyrelser och nämnder i stort sett tidigast i augusti månad. Många kommuner, 179, sökte bidrag, men ett stort antal

kommuner avstod, därför att de menade att det var alldeles för kort tid för att planera och lämna en effektiv information.

Jag tycker att svaret som jag nu får är undanglidande och vilseledande. Bostadsministern säger att bidraget gällde verksamheten under budgetåret 1977/78. Hade det varit fallet, skulle säkert samtliga kommuner ha sökt. Men det stod i skrivelsen från bostadsdepartementet att informationen skulle lämnas under andra halvåret 1977.

Det har visat sig att de kommuner som då sökte bidrag utan att ha planerat sådan här verksamhet inte har kunnat klara denna information under hösten 1977, utan de har i efterhand fått rätt att utnyttja medlen under första halvåret 1978. Vissa kommuner, som inte ansökt om statsbidrag, har planerat och bedrivit informationsverksamhet under den här tiden, men de får inte statsbidrag. Det är kanske de kommuner som bäst har förberett verksamheten. Det är detta som är bakgrunden, fru bostadsminister, till min fråga.

Eftersom jag vet att 15 miljoner har beviljats av riksdagen och att 11 miljoner har delats ut till de 179 kommuner som sökte, tycker jag att från rättvisesynpunkt mycket talar för att de 4 miljoner som finns kvar av detta anslag i efterhand kunde ha delats ut till de kommuner som ville bedriva en seriös informationsverksamhet. Jag upprepar: Anser inte bostadsministern att man skall behandla alla kommuner lika? Man gör inte det i och med att de kommuner som beviljats statsbidrag har fått rätten att föra över det beviljade bidraget till 1978. Denna möjlighet förespeglades inte kommunerna, då de hade att ta ställning till frågan om att söka statsbidrag.

Bostadsministern ELVY OLSSON:

Herr talman! Det är riktigt att vi skickade ut blanketten den 16 juni och att svar skulle vara inne den 30 september. Dessutom hade detta anmälts och diskuterats i propositionen, så jag utgår från att man i de flesta kommuner visste om det litet tidigare än när man fick blanketten i sin hand.

Vi är på bostadsdepartementet förvånade över att inte alla kommuner sökte. Jag har träffat personer i kommuner, t. ex. kommunstyrelseordförande, som säger att man inte visste om att man hade fått en sådan här blankett. Det hör också till historien att jag verkligen försökte få fram en blankett som är enkel att fylla i, så att ingen skulle behöva klaga på det. Men kanske var den litet för enkel, så den kom bort.

Jag beklagar naturligtvis att blanketten skickades ut när kommunerna har sommaruppehåll i sitt arbete. Det kan ju ha bidragit till att ansökningarna inte skickades in. Men sista dagen var ändå den 30 september. F. ö. kunde kommunerna också lämna in preliminär ansökan och komma in med handlingarna efteråt.

Det är naturligtvis beklagligt att många har försuttit möjligheten att utnyttja bidraget, och jag hoppas nu att alla inför nästa budgetår verkligen kommer att söka. Det var väl också så, att vissa inte kunde hinna söka, och vi har sett litet mellan fingrarna med att man har dragit över tiden något. Avsikten var ju att man skulle göra det här under hösten.

Nr 122

Tisdagen den
18 april 1978

*Om ytterligare
statsbidrag för
information och
rådgivning på ener-
gisparområdet*

Tisdagen den
18 april 1978

*Om ytterligare
statsbidrag för
information och
rådgivning på ener-
gisparområdet*

KURT HUGOSSON (s):

Herr talman! Jag beklagar också, fru bostadsminister, att inte alla kommuner sökte. Men jag är inte förvånad över att de inte gjorde det, eftersom de ville göra en seriös planering för den här informationen. Man ville få största möjliga nytta av dessa medel, och man bedömde det som omöjligt att klara det på den här korta tiden. Det stod ju uppenbarligen i anvisningarna att pengarna skulle användas under hösten 1977. Det är alltså de kommuner som förberett och driver denna verksamhet nu 1978 utan statsbidrag som drabbas. Det är det jag tycker är så stötande. Den erfarenhet jag har från bl. a. energisparkommittén, där vi har mött detta problem i kommunerna, är att om man skall bedriva informationsverksamhet på ett effektivt sätt, så tar det ganska lång tid att planera informationskampanjen.

Jag har sett på blanketten och vet att den inte är svår att fylla i. Det var inte det det hängde på, det var inte därför kommunerna inte sökte, utan det var för att man ville genomföra kampanjen på ett effektivt och bra sätt.

Nu säger bostadsministern i svaret att i proposition nr 76 föreslås ett statsbidrag på 60 milj. kr. för kommunernas energisparverksamhet i fortsättningen. Bostadsministern säger vidare att hon utgår från att alla kommuner denna gång skall söka. Jag utgår också, fru bostadsminister, från att vi nu får en effektiv handläggning inom bostadsdepartementet, så att inte samma situation upprepas med dessa medel som den som inträffade förra gången när vi beviljade pengar för information om energisparande.

Detta är nämligen en utomordentligt viktig informationsverksamhet som kommunerna kan bedriva – det tror jag bostadsministern och jag är överens om – och det är därför jag tycker det är angeläget att statsbidraget kan utnyttjas så effektivt som möjligt.

Bostadsministern ELVY OLSSON:

Herr talman! Regeringen var mycket angelägen om att informationen till kommuninvånarna skulle ske tidigt. Det var därför vi bestämde oss för första halvåret av budgetåret. Sedan har några som inte klarat detta fått dra över.

Jag förstår inte vad det var som klickade i handläggningen på bostadsdepartementet när kommunerna hade så lång tid på sig för att ansöka. Vi godkände också preliminära ansökningar och lät kommunerna komma in med definitiva senare.

Jag måste säga att det inte kan bero på bostadsdepartementet att t. ex. en kommunstyrelseordförande säger: Det här har vi aldrig hört talas om. Man hade ju så lång tid på sig att söka det här bidraget.

KURT HUGOSSON (s):

Herr talman! Jag begärde ordet med anledning av det allra sista yttrandet som bostadsministern fällde.

Jag har inte sagt från denna talarstol här i dag och f. ö. inte heller någon annanstans att kommunerna klagat på den punkten, utan det som vållat

irritation är att man i efterhand har tillfåtit kommuner att använda pengarna 1978.

I de anvisningar som meddelades i brevet den 16 september stod att medlen skall användas under hösten 1977, första hälften av budgetåret 1977/78. Och det var kommuner som avstod från att söka dessa statsbidrag därför att de bedömde det som orealistiskt att få till stånd en seriös information på den korta tid som förelåg.

Överläggningen var härmed slutad.

Nr 122

Tisdagen den
18 april 1978

*Om åtgärder för
att bevara syssel-
sättningen i Horn-
dal*

§ 6 Om åtgärder för att bevara sysselsättningen i Horndal

Industriministern NILS ÅSLING erhöll ordet för att besvara *Lars-Ove Hagbergs* (vpk) den 30 mars anmälda fråga, 1977/78:372, och anförde:

Herr talman! Lars-Ove Hagberg har frågat mig om jag är beredd att med utgångspunkt i min tidigare redovisade syn på företagets ansvar för sysselsättningen gripa in och utkräva samhällsansvar av Boxholms AB, så att jobben inte försvinner i Horndal.

Jag har nyligen här i kammaren redovisat min syn på handelsstålsindustrins framtidsutsikter. En nödvändig förutsättning för en på sikt internationellt konkurrenskraftig svensk handelsstålsindustri är att branschen anpassas efter de rådande och förväntade förutsättningarna. Bildandet av SSAB – Svenskt Stål AB – var ett viktigt steg i denna riktning.

När det gäller de mindre handelsstålsverken har jag – som tidigare redovisats – utsett en särskild opartisk ordförande att leda diskussionerna mellan företagen i branschen.

Vad beträffar sysselsättningen på de berörda orterna, däribland Horndal, har samhället och företagen att medverka till att oundvikliga sysselsättningsförändringar inte medför oacceptabla konsekvenser för de anställda och att de berörda orternas överlevnad inte äventyras.

Jag vill i detta sammanhang peka på de arbetsmarknadspolitiska stöd företagen kan erhålla i samband med att de uppskjuter uppsägningar. Vidare har vissa länsstyrelser fått i uppdrag att bilda särskilda samverkansgrupper, som skall medverka till att nya sysselsättningstillfällen skapas på de orter som drabbas av inskränkningar inom stålindustrin.

Sedan en tid tillbaka finns en sådan arbetsgrupp i Kopparbergs län. För att underlätta samverkansgruppernas arbete har särskilda medel beviljats för ändamålet. Kopparbergs län har fått omkring 700 000 kr. till sitt förflutande.

I vilken grad företaget kan upprätthålla nuvarande sysselsättning i Horndal är ännu för tidigt att säga. Jag vill emellertid framhålla att arbetet med att finna alternativ sysselsättning i Horndal pågår inom samverkansgruppen. Dessa ansträngningar får inte underskattas.

Det är givetvis min förhoppning att sysselsättningen i Horndal i all möjlig utsträckning skall kunna räddas. Jag kommer för min del att i positiv anda

*Om åtgärder för
att bevara syssel-
sättningen i Horn-
dal*

pröva alla seriösa uppslag om alternativ sysselsättning i Horndal. Ett par konkreta förslag till sysselsättningsskapande projekt i Horndal har vidarebe-
fordrats till industridepartementet. Det är ännu för tidigt att ha en uppfattning
om graden av realism i dessa förslag.

LARS-OVE HAGBERG (vpk):

Herr talman! Läget i Horndal är allvarligt. Den 6 april, när vi behandlade handelsstålpolitiken här i riksdagen, varslade Boxholm AB om att en del av de anställda skulle få sluta den 1 oktober i år och resterande delen den 1 maj 1979. Med den nuvarande företagspolitiken där är realiteten den att järnframställningen skall upphöra, och det är en allvarlig situation.

Befolkningen i Horndal är enig – det är ett tvärpolitiskt ställningstagande, och riksdagsmännen från orten har också ställt upp på att inga beslut skall fattas om nedläggningar förrän Arne Geijers utredning är klar. En annan sak som hela bygden ställer upp på är att det skall finnas ersättningsjobb innan de nuvarande jobben försvinner. Detta ställer man gentemot det uttalande som regeringen och industriministern har gjort om företagets ansvar mot människor och bygder. Därför är industriministerns svar på min fråga i den här delen inte särskilt tillfredsställande med tanke på företagets nuvarande agerande. Industriministerns svar på min fråga om hur industriministern avser att utkräva samhällsansvar av företaget är inte heller tillfredsställande. Efter vad jag kan förstå är det i stort sett bara en förhoppning som industriministern uttrycker, att man skall kunna rädda sysselsättningen i Horndal. Något krav på företaget att fortsätta driften tills man har den fullständiga planen klar kan jag över huvud taget inte finna i svaret, utan det är som sagt bara en from förhoppning.

Då inställer sig frågan: Vore det inte möjligt för regeringen, som ju på andra områden är väldigt snabb att fatta beslut och förelägga dem för riksdagen, att även i det här fallet – allra helst som man har tillsatt en utredning om de mindre handelsstålverken – att kanske t. o. m. i lag föreskriva att industrier inte får varsla och besluta om nedläggning förrän man åstadkommit en samlad lösning? Eller är det så att regeringen i det här fallet är helt handlingsförlamad och icke kan göra något annat än hysa en from förhoppning att företagarna på orten skall driva verksamheten vidare eller att det eventuellt skall komma fram andra arbetstillfällen, som vi här i dag inte ser skymten av och ingen i Horndal heller kan se skymten av?

Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Lars-Ove Hagberg tar här upp de förslag som också socialdemokraterna har ställt här i kammaren om att lagstifta mot varsel och uppsägningar. Det är ju en tanke som vi tidigare haft anledning att diskutera här i kammaren. Uppsåtet är i och för sig lovvärt, och önskvärt vore att man kunde lösa problemen så enkelt som genom att lagstifta mot arbetslöshet. Tyvärr är problemen mer komplicerade än så. Det är ju ändå fråga om att vinna avsättning för företagets produktion. Det gäller att göra företagen okänsliga mot det konjunkturläge som man befinner sig i. Det är alltså inte

möjligt att lagstifta mot svårigheter av det här slaget. Man måste i stället gå fram med konstruktiva positiva åtgärder.

Arne Geijers utredning arbetar för fullt när det gäller de mindre handelsstälverkens situation. Han har bedrivit arbetet med all önskvärd skyndsamhet och målmedvetenhet. Resultaten av den utredningen kommer inte att dröja alltför länge. Jag vill inte här i dag föregripa utredningsresultatet genom att ge mig in på någon värdering av företaget i Horndal eller några andra handelsstälverk och deras möjligheter att på något sätt leva vidare och utvecklas inom den ram som vi angett för stålindustrin i det här landet.

Problemen löser man alltså inte, Lars-Ove Hagberg, genom att kräva lagstiftning på ett orealistiskt sätt utan genom att uppbjuda alla krafter för att komma till rätta med svårigheterna.

LARS-OVE HAGBERG (vpk):

Herr talman! Jag säger först som sist att problemen löser man inte genom någon vanhävdslag eller lag mot varsel utan med ny stålpolitik och näringspolitik och med en industripolitik som ger nya jobb. Men industriministern och vårt parti har helt skilda uppfattningar om hur det skall ske.

Vad det gäller här är att i en konkret situation – när företagen inte visar det ansvar som industriministern i uttalanden har krävt av dem – gör industriministern och den övriga regeringen ingenting. Då är det inte fråga om avsättning, utan det är fråga om ett socialt ansvar, såvitt jag kan förstå. Dessutom föreligger i dag den situationen att Arne Geijer befinner sig mitt uppe i ett utredningsarbete, och min fråga syftar inte längre än så: Skall Horndal vara med i detta samlade utredningsarbete eller inte? Skall redan nu uppsägningar beslutas och verkställas, så att de anställda är ute ur spelet när sedan Arne Geijer lägger fram sitt resultat? Det kan ju bli följden av det beslut som Boxholm redan har fattat!

Sedan andas industriministerns uttalanden en viss ovilja mot att göra någonting. Han hänvisar helt enkelt till avsättningssvårigheter och hela den problematiken. Men företagen borde väl egentligen litet tidigare ha analyserat detta, och de får väl bära sitt ansvar som de har i dag. Jag vill bara erinra industriministern om att när andra branscher varit i kris och behövt pengar har det gått lätt att få fram snabba besked. Men det här är som sagt inte skogsnäringen.

Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Vi har satsat mer på att rekonstruera och strukturförändra inom svensk stålindustri än inom skogsindustrin, och den insats vi har gjort med SSAB har vi tidigare haft anledning att diskutera här i kammaren. Det är en kraftsamling inom industripolitiken av ansevärda mått, som saknar motstycke i andra branscher om man undantar varvsnäringen. Jag har alltså svårt att förstå den senaste hänsyftningen på skogsindustrin. I samband med att vi löser problemen för handelsstälindustrin i stort har vi också uttalat som en målsättning att även de mindre handelsstälverkens situation skall klaras

Nr 122

Tisdagen den
18 april 1978

Om åtgärder för att bevara syssel- sättningen i Horn- dal

Tisdagen den
18 april 1978

*Om åtgärder för
att bevara syssel-
sättningen i Horn-
dal*

ut. Men det kan självfallet inte uteslutas att det även inom den sektorn måste ske vissa strukturella förändringar.

Vi kan inte ingripa i enskilda företag och i deras dispositioner. De har att följa de lagar och förordningar som riksdagen har stiftat. Menar Lars-Ove Hagberg att vi skulle gå utöver den lagstiftning som finns och direkt ingripa i enskilda företags dispositioner? Jag vill betona att det i så fall är en orealistisk tanke. Här har vi att med en konstruktiv näringspolitik skapa förutsättningar för en tillväxt i näringslivet och se till att sysselsättningen och tillgången till arbetstillfällen upprätthålls. Det innefattar självfallet också situationen i det här sammanhanget.

Den Geijerska utredningen bör nu få arbeta, och diskussionen om de mindre handelsstålverkens framtid och de strukturella förändringar som sker där bör vi kanske kunna ta när den utredningens förslag ligger klart, så att vi har ett skapligt underlag att utgå ifrån i den här debatten.

LARS-OVE HAGBERG (vpk):

Herr talman! Det är så dags att diskutera Horndal i det sammanhanget när Geijers utredning ligger på bordet! Då kanske åtgärder redan är vidtagna, så att det är nästan ogörligt att rädda det som kanske räddas kan i Horndal. Det är från den utgångspunkten man verkligen kräver att regeringen vidtar sådana åtgärder att det finns möjligheter att fatta ett beslut på allsidiga grunder om de mindre handelsstålverken.

Det här är ett konkret fall, där det gäller att rädda sysselsättningen, och det måste naturligtvis sättas in i ett större perspektiv. Men när det gäller att rädda just det här företaget kan regeringen inte gå in i företaget – det finns ingen lag som gör det möjligt. Därför ställer jag frågan: Borde inte regeringen ha en sådan lag i sin hand? Borde inte regeringen lägga fram förslag till en lagstiftning som hindrar företag att på ett så katastrofalt sätt försämma sysselsättningen på en ort? Har inte regeringen viljan att få till stånd en vanhävdslag på detta område?

Syftningen på skogsnäringen tycker jag industriministern borde förstå. Där har man ropat på pengar, och de pengarna skall tydligen tas fram.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 7 Föredrogs och hänvisades

Propositioner

1977/78:152 till trafikutskottet

1977/78:154 till jordbruksutskottet

§ 8 Föredrogs och hänvisades

Motioner

1977/78:1901 till finansutskottet

1977/78:1902 till utbildningsutskottet

1977/78:1903 till näringsutskottet

1977/78:1904 och 1905 till utrikesutskottet

1977/78:1906 till kulturutskottet
1977/78:1907 till arbetsmarknadsutskottet

Nr 122

Tisdagen den
18 april 1978

§ 9 Anmälades och bordlades

Propositioner

1977/78:180 om lån till Norrlands Skogsägares Cellulosa AB
1977/78:181 om ny taxeringsorganisation i första instans, m. m.

§ 10 Anmälades och bordlades

Motioner

1977/78:1908 av *Lars Werner m. fl.*
med anledning av propositionen 1977/78:114 om ett centralt organ för
informationsförsörjning, m. m.

1977/78:1909 av *Anna Eliasson*
1977/78:1910 av *Rolf Hagel* och *Alf Lövenborg*
1977/78:1911 av *Gunnel Jonäng* och *Rolf Örjes*
1977/78:1912 av *Olof Palme m. fl.*
1977/78:1913 av *Ingrid Sundberg m. fl.*
1977/78:1914 av *Lars Werner m. fl.*
med anledning av propositionen 1977/78:135 om riktlinjer för internationellt
utvecklingssamarbete m. m.

1977/78:1915 av *Wiggo Komstedt* och *Sven-Olof Träff*
1977/78:1916 av *Sven Mellqvist m. fl.*
1977/78:1917 av *Sven-Olof Träff*
1977/78:1918 av *Lars Werner m. fl.*
med anledning av propositionen 1977/78:137 om vissa yrkestrafikfrågor
m. m.

1977/78:1919 av *Rolf Sellgren*
med anledning av propositionen 1977/78:141 om kompetensprov för
jägare

1977/78:1920 av *Bernt Ekinge*
1977/78:1921 av *Bengt Gustavsson m. fl.*
1977/78:1922 av *Per-Olof Strindberg* och *Lars Schött*
1977/78:1923 av *Evert Svensson m. fl.*
1977/78:1924 av *Lars Werner m. fl.*
med anledning av propositionen 1977/78:159 om ändring i lagen (1966:413)
om vapenfri tjänst, m. m.

1977/78:1925 av *Claes Elmstedt m. fl.*
1977/78:1926 av *Olof Palme m. fl.*
1977/78:1927 av *Lars Werner m. fl.*

med anledning av propositionen 1977/78:164 om åtgärder mot ungdomsarbetslöshet

1977/78:1928 av *Rolf Hagel* och *Alf Lövenborg*

1977/78:1929 av *Olof Palme m. fl.*

1977/78:1930 av *David Wirmark* och *Holger Bergqvist*

med anledning av propositionen 1977/78:165 om värdesäkert lönsparande

1977/78:1931 av *Carl-Wilhelm Lothigius* och *Joakim Ollén*

med anledning av propositionen 1977/78:167 om inrättande av en delegation för samordning av havsresursverksamheten

1977/78:1932 av *Lars Werner m. fl.*

med anledning av propositionen 1977/78:169 om fortsatt valutareglering m. m.

1977/78:1933 av *Eivor Marklund* och *Lars-Ove Hagberg*

med anledning av propositionen 1977/78:172 om regionalpolitiskt stöd till företag inom gruvindustrin m. m.

§ 11 Anmälades och bordlades

Konstitutionsutskottets betänkande

1977/78:36 med anledning av propositionen 1977/78:71 om kvinnlig tronföljd jämte motioner

Justitieutskottets betänkanden

1977/78:31 med anledning av propositionen 1977/78:100 såvitt gäller anslag till kriminalvården jämte motioner

1977/78:33 med anledning av motion om ökat lekmannainflytande vid allmän domstol

Lagutskottets betänkande

1977/78:17 med anledning av motion om ersättning åt yrkesfiskare vid katastrofer i samband med oljeborrning

Socialutskottets betänkande

1977/78:27 med anledning av motioner om vissa medicinska specialiteter m. m.

Näringsutskottets betänkande

1977/78:51 med anledning av motioner om krigsmaterielindustrin

§ 12 Anmälan av interpellation

Anmälades och bordlades följande interpellation som ingivits till kammarkansliet

den 17 april

1977/78:165 av *Lars-Ingvar Sörenson* (s) till jordbruksministern om industriutsläppen i Stenungsund:

Inom ramen för den industriella struktumvandlingen vid västkusten har det på kort tid vuxit fram ett helt nytt industrisamhälle i Stenungsund. Här har på ett begränsat område koncentrerats ett i stort sett enhetligt processtekniskt industrikomplex uppbyggt främst kring företagen Esso Chemical AB, Unifos Kemi AB, KemaNord AB och Berol Kemi AB. 75 % av landets inom petrokemisk industri investerade kapital återfinns här tillsammans med 60 % av det totala antalet sysselsatta i branschen. Samtliga dessa företag arbetar med ämneskomplexa industriprocesser, vilket innebär betydande svårigheter vid mätning och kontroll i samband med utsläpp.

En stor del av de ämnen som släpps ut är i sig själva okända, vilket visar att produktutveckling och forskning beträffande miljöskydd inte står i rimlig proportion till varandra. Det råder en allmän enighet bland forskare och övervakande myndigheter om att tillsynen över miljöfarlig verksamhet inte fungerar tillfredsställande. I detta avseende har de berörda industrierna i Stenungsund kommit att utgöra ett belysande exempel, vilket inrymmer svårlösta miljöproblem med höggradiga risker för miljö och människor i regionen. Hur kommer detta samhälle att te sig om 10 eller 20 år? Har inte Rönnskärssituationen sådan den nu utvecklats eller Minamatakatastrofen i Japan givit oss de nödvändiga varningssignalerna så att vi nu måste inse nödvändigheten av att möta svårigheterna vid en tidigare nivå?

I propositionen 1972:111, bil. 2, har dåvarande civilministern med speciell adress till Stenungsund och med tanke på säkerhetsfrågorna framhållit att någon ökning av mängden förorenande utsläpp inte bör tillåtas och att också närmiljön måste beaktas vid överväganden om eventuell utbyggnad samt att en sådan utbyggnad är avhängig av i vilken mån befintliga anläggningars utsläpp av farliga ämnen kan nedbringas eller om förorenande anläggningar kan ersättas av nya enheter med renare anläggningar. Riksdagen har i detta sammanhang utgått från att avsteg därvid inte får göras från tillåtlighetsreglerna i miljöskyddslagen (CU 1972:35, rskr 1972:348).

Under senare tid har emellertid alarmerande rapporter influtit i samband med några av de berörda industriernas utbyggnadsplaner. Sålunda har naturvårdsverket uttalat att erfarenheterna från den teknik som finns i dag för att rena ventilationsluften från kvicksilver inte är särskilt goda. Verket påvisar också det otillfredsställande i att kunskaperna om sammansättningen av det totala utsläppet vid KemaNords VCM- och PVC-fabriker är så små. Man känner, säger verket, endast ungefär 30 % av den organiska substansen

Nr 122

Tisdagen den
18 april 1978

Anmälan av interpellation

mätt som kemiskt syreförbrukande substans. Särskild uppmärksamhet har riktats mot utsläppen av vinylklorid då dess cancerogena effekter är väl kända. Nu släpps från denna anläggning ut 38 kg vinylklorid i luften varje timme. Såväl den lokala hälsovårdsnämnden som länsstyrelsen har konstaterat att utsläppssituationen därför är allvarlig och oroande. Redan med tillgänglig teknik klarar KemaNord AB i sin anläggning vid Stockvik liksom andra företag en liknande produktion med betydligt mindre utsläpp. Normerna för utsläpp synes också vara betydligt hårdare i både Västtyskland och USA.

I skrivelse till koncessionsnämnden för miljöskydd gör länsstyrelsens i Göteborgs och Bohus län naturvårdsenhet 1978-02-17 följande sammanfattande konstateranden:

1. Luftutsläppen är inte i detalj kända till vare sig mängd eller kvalitet.
2. I luftutsläppen ingår bl. a. cancerogena och mutagena ämnen, de flesta inte redovisade.
3. Höga halter kolväten kan förväntas uppträda i Stenungsunds centrala områden, dvs. i storleksordningen 1 ppm och högre, relativt ofta.
4. Avloppsvattnet indikerar efter nuvarande rening innehåll av mutagena ämnen och är till stor del okänt till sitt innehåll.
5. Nuvarande avloppsrening är således otillräcklig.
6. Klorkolväten eller deras nedbrytningsprodukter kan förväntas återfinnas i den aktiva näringskedjan.

Sammantaget visar nu förefintliga analyser och rapporter att situationen håller på att glida de etablerade företagen ur händerna och att en ur samhällssynpunkt livsfarlig diskrepans mellan produktutveckling och forskningskontroll av miljön har uppstått. I yttrande från länsstyrelsens förtroendemannastyrelse till bostadsdepartementet 1977-12-19 över FRP 8:77, Emissioner vid utbyggnad av petrokemisk industri i Stenungsund, påpekar man bl. a. följande: "Med dagens relativt låga kunskapsnivå beträffande petrokemisk industri är risken för felinvesteringar i reningsutrustningen uppenbar. Skyddet av miljön mot kemiska föroreningar från denna typ av industri är ofta otillräcklig trots att både anläggnings- och driftkostnader är betydande. Länsstyrelsen vill i detta sammanhang erinra om att anläggningskostnaden för nya petrokemiska industrienheter är av storleksordningen några hundra miljoner upp till några miljarder kronor. I betraktande av detta är, enligt länsstyrelsens uppfattning, samhällets samlade resurser för miljöforskning och miljökontroll alltför ringa. Länsstyrelsen vill därför framhålla vikten av att dessa resurser väsentligt stärks."

Inom ramen för en sådan förstärkning anmäler sig osökt den processtekniska industrikoncentrationen i Stenungsund som ett lämpligt forskningsobjekt. Området är nyanlagt och har som bakgrund en till helt nyligen närmast orörd natur. Utsläppen berör såväl mark som luft och vatten. Andra störande utsläpp än de som sammanhänger med processteknik och petrokemi är marginella eller närmast försumbara. Koncentrationen saknar motstycke i landet i övrigt. Uppenbarligen klarar inte den etablerade företagsamheten av flera skäl en sådan forskning och egenkontroll, till en del av kostnadsskäl men

kanske främst genom att forskningen bör omfatta områdets totalsituation.

Med hänvisning till det anförda vill jag ställa följande frågor till jordbruksministern:

Är jordbruksministern beredd att medverka till att skydda människor och natur i berörd region genom att redan nu kraftigt tvinga ned utsläppen till en nivå som anknyter till tillgänglig teknik och utländska normer?

Är jordbruksministern beredd att nu initiera ett forskningsprojekt avsett att ge ökad kunskap om totaleffekten av utsläppen från den nu etablerade petrokemiska industrin i Stenungsundsregionen för att därigenom skaffa ett bättre underlag för bedömningen av den framtida utvecklingen inom branschen?

Vilken tidsram anser jordbruksministern i så fall att en sådan utredning skall arbeta med?

Avser jordbruksministern att i avvaktan på ett bättre beslutsunderlag t. v. uppskjuta en fortsatt planerad utbyggnad inom denna industrigen?

§ 13 Meddelande om fråga

Meddelades att följande fråga framställdes

den 17 april

1977/78:416 av *Joakim Ollén* (m) till bostadsministern om uttalande rörande möjligheterna att bo kvar i sydvästra Skåne:

Enligt uppgifter i pressen har statsrådet uttalat att människorna inte kan räkna med att få bo kvar i sydvästra Skåne. Med hänsyn till de betydelsefulla arbetsmarknadsmässiga, näringsmässiga och sociala konsekvenser som en omfattande utflyttning från Sydvästs-skåne skulle få vill jag ställa följande fråga till bostadsministern:

Vad menar statsrådet med det nämnda uttalandet?

§ 14 Kammarén åtskildes kl. 15.36.

In fidem

BERTIL BJÖRNSSON

/Solveig Gemert

Nr 122

Tisdagen den
18 april 1978

*Meddelande om
fråga*